

Bayer Zsolt: A fordított Bábel tornya

2026 június 01. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A RÉGI JOBB VOLT – Ha nem jut eszedbe semmi, ha alkalmatlan vagy mindenre, csinálj performatív politikát!

Olvasok, nézek, semmit nem értek. Vagy ha mégis értem, sokkal rosszabb.

Hosszú interjú az Indexen Kiss Viktor politológussal. Érdekes az egész, még ha ökölbe is szorul t?le az ember keze olykor, de elegend? egyel?re elolvasni a bevezet?jét:

„A performatív politika lényege, hogy nem egyszer?en szakpolitikai programokból és marketingüzenetekből áll, hanem el?adássá, színre vitt folyamatá válik. Kiss Viktor politológus szerint ez összhangban van azzal, hogy az emberek médiaeseményeken keresztül élik át a politikát, inkább érzelmileg kapcsolódnak hozzá, mint racionálisan, és résztvev?ként akarnak belépni a folyamatokba. Azt állítja, hogy a performativitás végig kísérte az Orbán-mítoszt leromboló Magyar Péter kampányát, és ez jellemz? most a kormányzására is. De mi következik mindebb?!”

Remek kérdés: mi következik mindebb?!”

Minden és semmi. Koncentráljunk a semmire: újra mondom, nincs semmi új a nap alatt. Régen, az antik Róma idejében a „performatív politikát” úgy nevezték, hogy „kenyeret és cirkuszt a népnek”. És ha Nérónak lett volna közösségi médiája, akárhányszor felgyújthatta volna Rómát, rengeteg lájkkal jutalmazták volna. Caligula is kinevezhette volna Incitatus konzullá, a nép ?rjögve lájkolta volna a zseniális, újszer?, a „régieknek” fityiszt mutató aktust.

Performatív politika.

Ha nem jut eszedbe semmi, ha alkalmatlan vagy mindenre, de legalább végzetesen és gyógyíthatatlanul és mindörökre beleszeretél önmagadba, csinálj performatív politikát. S ma már van hozzá olyan eszközöd – közösségi média –, amelyr?l minden hozzád hasonló csak álmodozhatott. Hiszen ma már a nép – istenadta? – nem kapja készen a cirkuszt, hanem maga csinálhatja, és minden pillanatban elhiheti – el is hiszi! –, hogy ? maga alakítja, bármikor belép a színre, és ? maga a „médiaesemény”.

Még gyerekcip?ben járt ez az egész, amikor egyszer azt találtam mondani a Budagyöngye bevásárlóközpontban Andrasew Ivánnak, aki lelkesen beszélt nekem err?l, hogy „ti Bábel tornyát építgetitek itt ezzel az egésszel”.

Húsz év is eltelt már azóta. Vagy még annál is több. És tévedtem. A dolgok irányát tekintve mindenképpen. Ugyanis ez a fordított Bábel tornya. Nem az ég felé épül, hanem a föld középpontja, a pokol legalsó bugyra felé. Épül, megállíthatatlanul. A nép pedig – istenverte? – érzelmileg kapcsolódik, s nem kell már sem aréna, sem gladiátorok, sem vadállatok, nem kell már semmi, csak egy okostelefon, a teljes elhülyülés legtökéletesebb szimbóluma.

A performatív politika m?vel?je pedig minden élete pillanatát él?ben közvetíti, mert tudja, ez az állandó „médiaesemény” szívcsakrája, ráadásul ez az egy, amit ért és amit szeret, hiszen egy végzetes pillanatban belenézett a folyóba, meglátta azt, amir?l egészen addig vagy nem mondtak neki semmit, vagy ha mondtak, hazudtak, és végzetesen és gyógyíthatatlanul és mindörökre beleszeretett önmagába.

Így talál egymásra a nép és a vezér a „médiaesemény” kacagtató hullámvasútján.

Persze, nagyon fontos: „A marxizmus egyik legérdekesebb paradoxona ugyanis éppen az, hogy a vezet? személyiségek dönt? hatását tagadó történetfilozófiája olyan forradalmi gyakorlattal párosul, amelyek sikere teljes mértékben a vezet?kt?l függ, és amely csak úgy tudta megszilárdítani hatalmát, hogy a h?s forradalmár kultuszát honosította meg.” (1)

Ez teljesen igaz, de hol van már a marxizmus? Sehol. Oda lettek az embertelen és emberellenes eszméikért akár ölni, de meghalni és kész ?rültek, a végs? harc és a múlt végleges eltörlése átköltözött a „közösségi médiába”, a vezér pedig szelfizik és él?zik. A nép pedig akár percnként tud akasztani, igaz, virtuálisan, de másra nincs is szükség, mert a virtuális akasztáshoz nem kell felkelni a fotelból.

„A baloldalon minden sorsfordító eseményhez »harci« légkör dukál, miként ez 1968-ban is történt – ez váltja ki a szolidaritás oly fontos érzését. De ugyanígy szükség van élharcosokra is, a forradalom ügyének h?sére vagy vértanújára. Ahhoz, hogy e szerepre méltóvá váljon valaki, nem elég határozott vezet?nek lenni. Értelmiséginek is lennie kell, nem csak a gyakorlatban, hanem az elmélet terén is jelent?s valakinek. Így aztán a modern baloldali mozgalmak vezéregyéniségeit rendre így ábrázolták. Lenin »hatalmas eszének« mítosza csak egyetlen példa arra a hagiográfiai eljárásra, amely során másodrangú gondolkodókat (így például Lenint) páratlan éleslátással és

bölcsességgel megáldott embernek mutattak be, akinek minden szava szent, s akinek tetteit mindig is a tudás ihlette.” (2)

Ez a múlt. Ma elég, ha influenszer vagy. Influenszer – influencer –, a befolyásoló, a digitális tér fröccsöntött Robin Hoodja, aki elveszi tisztességét, becsületét, személyiségét annak, akinek még van, de nem tartja meg magának, mert akkor megszűnne influenszernek lenni, és nem is osztja szét, mert ilyesmire a nép nem tart igényt. Majd mindjárt ezután felmagasztalja a torzat, a beteget, az abnormálist, mert arra viszont soha nem látott igény mutatkozik.

A minap volt szerencsétlenségem megtekinteni P. E. influenszer egyik performanszát. Ebben arról értekezett, micsoda csodálatos és fantasztikus férfi a vezér, hiszen hármában végigszexelte az éjszakát, majd felhúzott egy csík kokót, és utána végigkampányolta az egész napot. Íme, korunk hűse. Korunk hűse, a vezér pedig szerényen mosolyog, majd elkészíti a legfrissebb saját élezését, akár a reptéren, akár a Parlamentben, akár a kocsiplatón, akár a reteráton – és ömlenek a lájkok.

A másik influenszer, P. R. pedig „viccel”. Viccébe pedig a fél ország beleremeg és/vagy a „fegyveréhez kap”, a másik fele pedig kéjes örömmel várja, hogy a vicc valósággá váljon – és ömlenek a lájkok.

„A párizsi értelmetlenségautomatát a burzsoá kultúra elleni ballisztikus támadás előkészítése gyanánt vetették be. Az ostromlott várost az újból áthatolhatatlan tömbjeivel bombázták. Meg is lett az eredmény – lerombolták a civil társadalom alapját: az emberek közötti eszmecserét. A »deterritorizált matémák« úthengere a jogokról és kötelességekről zajló emberi párbeszéd fórumain (ahol a megegyezés lehetőségét keresve még tisztelték egymást az emberek) letarolta a joggal, az alkotmánnyal és a társadalmi renddel kapcsolatos törekeny gondolatokat. Mind ott porlad a nagy Esemény romjai alatt. Döntő fordulóponthoz vezetett ez a kultúra birtoklásáért folytatott százéves háborúban, amely során a szellemi életet a baloldal kizárólagos mandátumterületévé nyilvánították.” (3)

S lám, a mából visszapillantva már ez is szinte magasztosnak tűnik. Hiszen a kultúra szónak akkor még volt valamiféle értelme. Platón szerint az emberi létezés egy sötét barlang, s a gondolkodás, a ráció, a filozófia segítségével juthatunk ki onnan a fényre. De ki akar ma kijutni? Senki. A kijáráshoz vezető utat eltorlaszolták az influenszerek s a médiaeseményé lett vezérek, aki pedig még téblábol és keresgél, azt kiröhögik.

Már a gonosz sem a régi, és nem tudod pontosan megfogalmazni, ki gyakorol hatalmat feletted, ki ül a parlamentben, ki él?zik és szelfizik. Cipolla, III. Richárd, Philip Francis Queeg? Egyik sem, vagy mindegyik egyszerre, csak anyagból.

„A forradalom Gramsci szerint nem hatalmas, sodró, elemi erő, hanem egyének hűs cselekvése. Méghozzá azok cselekvése, akik nem piszkították be kezüket a gyárakban. Az ember nyugodtan elfogadhat bármilyen kényelmes hivatalt, hogy ott aztán a burzsoá hegemonia ellen dolgozzon, s közben élvezze a hegemonia gyümölcseit is. Ez a filozófia igencsak kapóra jött azon entellektüelek számára, akiknek a nézeteit és állóképességét alaposan próbára tenné az egyetemen kívüli világ – mondhatni ez a diáforradalom természetes filozófiája. Tegyük mellé a kommunizmus és a faszizmus bűvös dichotómiáját –, amit mi sem illusztrál szebben, mint Gramsci hűsi története –, és máris kibontakozik a teljes kép. Megvan az ellenség, tudjuk, milyen »harcot« kell megvívni, és kezünkben van az elmélet is, mely igazolja, hogy akkor is ott harcolhatunk a hűsök oldalán, ha fel sem állunk az íróasztaltól.” (4)

De hol van már Gramsci? Minden hasonlóság a valósággal a véletlen műve. Az inga pedig vissza fog lengeni. Már abban a ma még nehezen elképzelhető esetben, hogy van még inga, ami lengjen. Lehet, hogy esetünkben mindössze annyi történik majd, hogy a nép új influenszereket és új vezért talál magának, mert ráun az eddigi szelfijeire és élezésére, illetve az eddigiek által digitális rögtönítélő bíróság elé állított „bűnösökre”.

Új szelfi kell, új médiaesemény kell, új élezés kell, új bűnösök kellene. A performatív politika lényege ez. A közösségi média pedig elérte a föld középpontját, a pokol legmélyebb bugyrát, onnan pedig mégis csak kifelé vezet az út. A fény felé. Vagyis azt talán tudjuk, mi lesz, csak azt nem tudjuk pontosan, hogy addig mi lesz. De készen kell állnunk a legrosszabbra és a legjobbra is. Vagyis mindenre, ami a performatív politikán kívül és azon túl van.

Jegyzetek 1–4.: Roger Scruton: *Futóbolondok, csalók, agitátorok (Az újból gondolkodói) / Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Budapest, 2019.*

Bayer Zsolt - www.magyar nemzet.hu

Ajánló